

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 vtrum omnis concubitus sit illicitus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

De uitio luxurie, in quinque articulos divisus.

DE INDE considerandum est de uitio luxurie, quod opponitur castitati. Et primo, de ipsa in generali. Secundo, de speciebus eius.

CIRCA primum queruntur quinque.

¶ Primò, Quæ sit materia luxurie.

¶ Secundò, Vtrum omnis concubitus sit illicitus.

¶ Tertiò, Vtrum luxuria sit peccatum mortale.

¶ Quartò, Vtrum luxuria sit uitium capitale.

¶ Quintùm, De filiabus eius.

Vtrum material luxuria sint solum concupiscentia, & delectationes ueneres.

AD PRIMVM sic proceditur.

Viderur quid material luxurie non solum sint concupiscentiae, & delectationes ueneres. Dicit enim * Augustinus in lib. confes. quod luxuria ad sacerdotem atque abundantium se cupit uocatio: sed satietas pertinet ad cibos & potus, abundantia autem ad diuitias. ergo luxuria non est propriè circa concupiscentias, & uoluptates ueneres.

¶ 2 Prat. Proverb. 20. dicitur. Luxuria res est uerum: sed uerum pertinet ad delectationem cibi & potus. ergo circa ea maxime uidetur luxuria esse.

¶ 3 Prat. Luxuria dicitur esse libidinosa uoluptatis appetitus: sed libidinosa uoluptas non solum est in ueneres, sed etiam in multis alijs. ergo luxuria non est solum circa concupiscentias, & uoluptates ueneres.

SED CONTRA est, quod dicitur in lib. * de uera religione de luxuriosis. Qui seminat in carne, de carne metet corruptionem. sed seminatio carnis sit per uoluptates ueneres. ergo ad has pertinet luxuria.

RESPON. Dicendum, quod sicut Isidor. * dicit in lib. Eym. Luxuriosus aliquis dicitur, quasi solitus in uoluptate. Maxime autem uoluptates ueneres animum hominis solunt: & ideo circa uoluptates ueneres maxime luxuria consideratur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut temperantia principalius quidem & proprie est circa delectationes tactus, dicitur autem ex consequenti, & per similitudinem quandam in quibusdam alijs materiis: ita etiam luxuria principaliter quidem est in uoluptatibus ueneres, que maxime & precipue animum hominis resolunt: secundario autem dicitur in quibuscumque alijs ad excellum pertinentibus. Vnde ad Galat. 5. dicit glos. * quod luxuria est qualibet superfluitas.

AD SECUNDVM dicendum, quod uerum dicitur res luxuriosa, vel secundum hunc modum quo in qualibet materia abundantia ad luxuriam referuntur,

uel inquantum superfluous tuis uini intentuum uoluptati ueneres praebet.

AD TERTIVM dicendum, quod libidinosa uoluptas etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes, in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug. dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.
Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM sic proceditur. Videatur quod nullus actus ueneres possit esse sine peccato. Nihil enim uidetur impedire uirtutem nisi peccatum: sed omnis actus ueneres maxime impedit uirtutem. dicit enim * Augustus in primo follio quorū. Nihil esse sentio, quod magis ex arce deiciat animum uirile, quam blandimenta feminis, corporique ille contactus. ergo nullus actus ueneres uidetur esse sine peccato.

¶ 2 Prat. Ubicumque inuenit aliquid superfluum, per quod a bo-

no rationis receditur, hoc est vi-

tiosum, quia uirtus corrumptitur per superfluum & dimidiatum, ut dicitur in 2. Ethicorum.

* sed in quolibet actu ueneres est siue si uitas delectationis, que intantum absorbet rationem, & impossum est aliiquid intelligere in ipsa ut Philosophus dicit in 7. Ethicorum. Et sicut Hieronimus dicit, In illo actu, spiritus prophetæ non tangebat corda prophetarum. ergo nullus actus ueneres potest esse sine peccato.

¶ 3 Prat. Causa potius est, quam effectus: sed peccatum originale in parvulis trahitur a concupiscentia, sine qua actus ueneres esse non potest, ut patet per Aug. * in lib. de nuptijs & concupiscentia. ergo nullus actus ueneres potest esse sine peccato.

SED CONTRA est, quod sicut Aug. dicit in lib. de bono coniugali.

Satis responsum est haereticis, si tam in capitulo, non esse peccatum quod neque contra naturam committitur, neque contra morem, neque contra praeceptum. Et loquuntur de actu uenero, quo antiqui pa-

tres pluribus coniugibus utebatur. ergo non omnis actus ueneres est peccatum.

RESPON. Dicendum, quod sicut Isidor. * dicit in lib. Eym. Luxuriosus aliquis dicitur, quasi solitus in luxuriosis.

Maxime autem uoluptates ueneres animum hominis solunt: & ideo circa uoluptates ueneres maxime luxuria consideratur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut tempe-

rantia principalius quidem & proprie est circa de-

lectationes tactus, dicitur autem ex consequenti, &

per similitudinem quandam in quibusdam alijs

materiis: ita etiam luxuria principaliter quidem est

in uoluptatibus ueneres, que maxime & precipue

animum hominis resolunt: secundario autem dicitur

in quibuscumque alijs ad excellum pertinentibus.

Vnde ad Galat. 5. dicit glos. * quod luxuria

est qualibet superfluitas.

AD SECUNDVM dicendum, quod uerum dicitur res luxuriosa, vel secundum hunc modum quo in

qualibet materia abundantia ad luxuriam referuntur,

vel inquantum superfluous tuis uini intentuum

uoluptati ueneres praebet.

AD TERTIVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

ARTICVLVS I.

¶ Super Quæstio. 153.
Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

¶ Super Quæstio. 153.

Art. secundum.

Vtrum nullus actus ueneres possit esse sine peccato.

AND SECUNDVM dicendum, quod libidinosa uoluptas

etsi in alijs materiis dicatur, tamen specialiter

hoc nomen sibi uendicant ueneres delectationes,

in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut * Aug.

dicit in 14. de unita Dei.

QVÆST. CLIII.

ARTIC. III.

Fra specie humanae. Sicut autem ad cōseruationem vita unius hominis ordinatur usus ciborum, ita etiam ad conseruationem totius humani generis usus uenerorum. Vnde * Aug. dicit in lib. de bono coniugali. *Quod est cibus ad salutem hominis, hoc est concubitus ad salutem generis.* Et ideo sicut usus ciborum potest esse abique peccato, si fiat debito modo & ordine secundum quod competit saluti corporis: ita etiā & usus uenerorum potest esse abique omni peccato, si fiat debito modo & ordine secundum quod est conueniens ad finem generationis humanae.

GAD PRIMVM ergo dicēdū, quod aliquid potest impedire duplicitē virtutem. Vno modo, quantum ad communem statum uirtutis; & sic non impedit uirtus nisi per peccatum. Alio modo, quantum ad perfectum uirtutis statum, & sic potest impediti uirtus per aliquid quod non est peccatum, sed est minus bonum. Et hoc modo, usus feminæ deicit animum non a uirtute, sed ab arce, id est, perfectione uirtutis. Vnde Augustus dicit in lib. * de bono coniugali. Sicut bonum erat, quod Martha faciebat occupata circa ministerium sanctorum, sed melius a quod Maria audiens verbum Dei: ita etiam bonum Susannæ in calitate coniugali laudamus, sed bonum uia Anna, & magis Mariae virginis anteponimus.

HAD SECUNDVM dicendum, quod sicut supra * dictum est, medium uirtutis non attendit secundum quantitatē, sed secundum quod conuenit ratione reclæ: & ideo abundatiā delectationis, qua est in actu uenero secundum rationem ordinato, non cōtrariatur medio uirtutis. Et præterea ad uitatem non pertinet quantum sensus exterior delectetur, quod consequitur corporis dispositionem, sed quantum appetitus interior ad huiusmodi delectationes afficiatur: nec ex hoc etiam, quod ratio non potest liberum actū rationis ad spiritualia consideranda simul cum illa delectatione habere, ostenditur quod actus ille sit uirtuti contrarius. Non n. est uirtuti contrarium, si rationis actus aliquando intermittatur aliquo, quod secundum rationem fit: alioquin quod aliquis se somno tradit, esset contra uirtutem. Hoc tamen quod concupiscentia, & delectatio uenero non subiicit imperio & moderationi rationis, prouenit ex pena primi peccati, in quantum scilicet ratio rebellis Deo meruit habere suam carnem rebellem, ut patet per August. 13. * de ciuitate. Dei.

IAD TERTIVM dicendum, quod sicut Aug. † ibidē dicit, ex concupiscentia carnis, quæ regeneratis nō imputatur in peccatum, tanquam ex filia peccati proles nascitur, originali obligata peccato. Vnde non sequitur, quod actus ille sit peccatum, sed quod in illo actu sit aliquid poenale a peccato primo deriuatum.

¶ Super Qvæstio 153.
Artic tertium.

ARTICVLVS II. I.

Vrum luxuria, quæ est circa actus ueneros, posuit eis peccatum.

JN artic. 3. eiusdem quæstio. in responsione ad primum, dicitur ex Martino occor. Et 4. dicitur. currit. in q. 1. de luxuria, dicente. Hec solum. Et 2. latio non satisfaciens. Et 3. q. 1. art. 15. tum quia circa emissionem aliarum superfluitatum potest esse inordinatum vel in quantitate contra

KAD TERTIVM sic procedit. **A**Vf. q. luxuria, q. est circa actus ueneros, nō posuit esse peccatum. Ex eo ergo q. alius inordinatus suo corpore uritur per luxuriam, iniuria facit Deo, q. est principis dñs corporis nostri. Vnde Ang. * dicit in lib. de deo & deo. Dñs q. gubernat res nos, ad utilitatem illorū, non solum, sed hoc præcipit, ne per illicet.

rum superfluitatū, non attendit aliiquid peccatum. ergo neque circa actus ueneros potest esse aliiquid peccatum. ¶ 2. Præt. Quilibet pōt licet ut libet, eo qd suū est: sed in actu uenero homo nō utit nisi coqd suū est, nisi forte in adulterio, uel rapto, ergo in adulterio non potest esse peccatum, & ita luxuria non erit peccatum. ¶ 3. Præt. Omne pōt habet uitium oppositū: sed luxuria nullum uitium vñ est oppositum, ergo luxuria non est peccatum. SED CONTRA est, q. causa est potior suo effectus: ut uincit pōt luxuria non est peccatum. In apostoli ad Ephes. 5. Nolite inebriari uiuo, in quo est luxuria, ergo luxuria est prohibita. ¶ Præt. Galat. 5. enumeratur inter opera carnis. RESPON. Dicendum, q. quanto aliqd est magis necessariū, tam magis oportet, ut circa illud rōnisordo seruerit: unde per consequēs magis est uicidū, siordo rōnis premittatur. Vnde actus uenero, sicut dictū est, est ualde necessariū ad bonum omnē, quod est conservatio humani generis: & ideo circa maxime attendi debet rōnisordo, & p. consequēs si quidera hoc fiat præter q. ordo rationis habet, uiuosum erit. Hoc autem pertinet ad rōnem luxuria, ut ordinē & modū rationis erit, circa uenero, & ideo ab dubio luxuria est peccatum.

AD PRIMVM ergo dicendum, q. sicut * Philos. in cod. libro dicit. Semen est superfluum quod indigetur. Dñ. n. superfluum est eo, q. residuum est operationis uirtutis nutritivæ, tñ indigent ead opus uirtutis generatrix: sed alia superfluitates humani corporis sunt, quibus non indigetur, & ideo non refert qualitercumq. emittratur, salua delectatio conuictus humani: sed non est simile in feminis emissione, qua taliter debet fieri, ut contra naturam fini at quem eo indigetur. AD SECUNDVM dicendum, q. dicit Apostolus dicit 1. ad Cor. contra luxuria loquens. Emptis p̄tio magnis, gloriificare, & portare Deum in corpore uerbo. Ex eo ergo q. alius inordinatus suo corpore uritur per luxuriam, iniuria facit Deo, q. est principis dñs corporis nostri. Vnde Ang. * dicit in lib. de deo & deo. Dñs q. gubernat res nos, ad utilitatem illorū, non solum, sed hoc præcipit, ne per illicet.